

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

בפני כבוד השופט יחזקאל קינר

מבקשים

1. אריק אברוקין
2. ניקי זינצ'נקו
- ע"י ב"כ עוה"ד גיל רון, פרופ' אלון קלמנט ויעקב אביעד

נגד

משיבים

1. חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה
2. טוביה פומרנצ'יק
3. יהודה פורת
- ע"י ב"כ עוה"ד יעקב שרביט, יצחק שרגאי ועדי חיו

החלטה

(בבקשה לאישור תובענה כייצוגית)

1

2 האם המשיבה 1 הפלתה יהודים יוצאי ברית המועצות לשעבר שעה שייחדה להם חלקות מסוימות

3 וקברה אותם בנפרד מיתר הנפטרים? זו השאלה הניצבת במוקד הבקשה לאשר את התובענה

4 שבכותרת כתובענה ייצוגית (להלן: "בקשת האישור").

5

6

רקע

7

8 1. עניינה של התובענה, בתמצית, במדיניות בה נקטה המשיבה 1 ביחס לנפטרים יוצאי מדינות

9 ברית המועצות לשעבר (להלן: "יוצאי ברית המועצות"), בבית העלמין סגולה ובבית העלמין

10 ירקון בפתח תקווה, עת הקצתה לקבורתם חלקות ייעודיות נפרדות (להלן: "החלקות

11 הייעודיות"), המופרדות בדרך כלל בגדר משאר החלקות בבתי העלמין (אך עדיין נמצאות

12 "בתוך הגדר" של בית העלמין ולא מחוצה לה). טענת המשיבים היא כי יוצאי ברית המועצות

13 נוהגים לחקוק תמונה של הנפטר על גבי המצבה וכי מנהג זה מנוגד להלכה היהודית האוסרת

14 על חקיקת תמונות על גבי המצבה, ואוסרת להתפלל בקרבת תמונות אלו, ולכן נדרשה הקמת

15 חלקות ייעודיות כאמור לעיל. טענתם המרכזית של המבקשים היא כי מדיניות זו מהווה

16 הפליה בשל מוצא, והפליה זו היא פסולה בהתאם להוראותיו של חוק איסור הפליה

17 במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א-2000 (להלן:

18 "חוק איסור הפליה").

19

20

21

יצוין כי הכוונה ביוצאי ברית המועצות אינה רק למי שעלו לישראל מברית המועצות, אלא

גם למי שהוריהם או הורי הוריהם עלו מברית המועצות (ר' להלן הגדרת הקבוצה).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 המבקש 1 הוא בנו של אלכסנדר אברוקין ז"ל, אשר עלה לישראל בשנת 1990 מברית
2 המועצות, נפטר בחודש יולי 2012, ונקבר בבית העלמין סגולה בחלקה ייעודית נפרדת. מצבתו
3 נעדרת תמונה שלו, ויש בה כיתוב ברוסית.
4 המבקש 2 הוא נכדה של נינל קיסלגוף ז"ל, אשר עלתה לישראל בשנת 1990 מברית המועצות,
5 נפטרה בחודש מאי 2016, ונטמנה בבית העלמין ירקון בחלקה ייעודית נפרדת. מצבתה נעדרת
6 תמונה וכן נעדרת כיתוב ברוסית.
7
8 המשיבה 1 (להלן גם: "המשיבה"), עוסקת בקבורת יהודים בעיר פתח תקווה ומפעילה את
9 בית העלמין סגולה ובית העלמין ירקון. המשיב 2 היה מנכ"ל המשיבה עד שנת 2013 והמשיב
10 3 הוא מנכ"ל המשיבה משנת 2013.
11
12 הקבוצה בבקשת האישור הוגדרה כדלקמן: "קרובי משפחתו של כל נפטר (בן זוגו, ילדיו,
13 נכדיו, הוריו, הורי הוריו, אחיו ואחיותיו) שהוא, אחד מהוריו או אחד מהורי הוריו עלו
14 לישראל ממדינות ברית המועצות לשעבר (להלן: נפטר יוצא ברית המועצות), אשר נקבר על
15 ידי משיבה מס' 1 בחלקה שיוחדה, כולה או חלק ממנה, לנפטרים יוצאי ברית המועצות,
16 ובכלל זה חלקות חח/ג ו-ט/א בבית העלמין סגולה וחלקות ג/1 ו-ד/12 בבית העלמין ירקון
17 בפתח תקווה".
18 הערה: בהגדרת הקבוצה ננקב הביטוי "נפטר מחבר העמים", אך מאחר של"חבר העמים"
19 משמעויות שונות (למשל, חבר העמים הבריטי), העדפתי את הביטוי "יוצאי ברית המועצות".
20
21 הסעדים המרכזיים שהתבקשו בבקשת האישור הם: הטלת איסור על המשיבה להקצות
22 לנפטרים יוצאי ברית המועצות חלקות נפרדות בבתי העלמין שבניהולה; הטלת איסור על
23 המשיבה לבצע קבורה של נפטרים יוצאי ברית המועצות, לרבות קביעת מקום הקבר,
24 בחלקות שיוחדו לכך או בכל דרך שיש בה הפרדה מאחרים; חיוב המשיבה לבצע קבורה של
25 נפטרים יוצאי ברית המועצות, כפי שנקברים נפטרים אחרים, ללא התחשבות בארץ מוצאם;
26 חיוב המשיבה להסיר את כל הגדרות המפרידות בין חלקות שיוחדו לנפטרים יוצאי ברית
27 המועצות לבין חלקות אחרות בבתי העלמין שבניהולה; פיצוי חברי הקבוצה בגין תחושות
28 קשות של תדהמה, כעס, דחייה, ניכור והשפלה; הטלת אחריות אישית על המשיבים 2-3,
29 כמנהלי המשיבה, וחיובם בפיצויים בהתאם.
30
31 לבקשת האישור צורפה חוות דעת מומחה של ד"ר קרן וינשל-מרגל, חוקרת ומומחית למשפט
32 אמפירי, לפיה בחלקות המדוברות שיעור הנפטרים יוצאי ברית המועצות עומד על פי 3 עד פי

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 7 משיעורם באוכלוסייה היהודית בישראל, ומכאן ניתן לקבוע ברמת מובהקות של 99% כי
 2 קבורת יוצאי ברית המועצות בחלקות המדוברות אינה מקרית.
 3
- 4 7. טענתה המרכזית של המשיבה בתשובתה לבקשת האישור הייתה כי אין מתקיימת הפליה,
 5 שכן הטעם להפרדה בין החלקות הוא על מנת לאפשר ליהודים יוצאי ברית המועצות לשמר
 6 את מנהגם לחקוק תמונות על גבי המצבות, וכי חקיקת התמונות אסורה על פי ההלכה
 7 היהודית ומהווה הפרעה לציבור המתפללים במקום, מאחר שאסור להתפלל בקרבת תמונות.
 8 לתשובה לבקשת האישור צורפו חוות הדעת של הרב יעקב רוז'ה ושל הרב מיכה הלוי, לפיהן
 9 על פי ההלכה היהודית חל איסור לחקוק תמונות על גבי המצבה, ולהתפלל באזור של מצבות
 10 שעליהן תמונות. כמו כן צורפה חוות דעתו של המהנדס יוסי שמר, לפיה התקנת המעקות
 11 בחלקות מושא התובענה התחייבה מנימוקי בטיחות בשל הפרשי הגובה הקיימים בין חלקות
 12 הקברים, המחייבים נקיטת אמצעי זהירות על מנת להגן על ציבור המבקרים מפני נפילה.
 13
- 14 8. התקיימו שני דיוני הוכחות, ובהם העידו מצהירים אשר הצדדים לא הודיעו כי ויתרו על
 15 חקירתם, ובכללם: מטעם המבקשים - המבקש 1 והמבקש 2, שהצהירו כי מרבית המצבות
 16 בחלקות הנפרדות כלל אינן נושאות תמונה וכי הם לא נשאלו לרצונם לגבי מקום הקבורה;
 17 מצהירות (ליאנה וולך, אלכסנדרה פליץ) שתצהיריהן צורפו לתגובה לתשובה לבקשת
 18 האישור, שהצהירו כי לא נאמר להן או למשפחתן כי קרוביהן מיועדים להיקבר בחלקה בה
 19 קבורים יוצאי ברית המועצות בנפרד מיתר הנפטרים; מטעם המשיבים - המשיב 2 - כאמור,
 20 שימש כמנכ"ל המשיבה בין השנים 1999-2013; המשיב 3 - מנכ"ל המשיבה משנת 2013;
 21 הרב מיכה הלוי שחוות דעתו צורפה לתשובה כאמור; המהנדס יוסי שמר, שחוות דעתו צורפה
 22 לתשובה כאמור; הרב דב בריסק - רב ציבור יוצאי ברית המועצות בעיר פתח תקווה (להלן:
 23 "הרב בריסק").
 24

טענות הצדדים

טענות המבקשים בסיכומים

- 25
 26
 27
 28
 29 9. במשך למעלה מעשור, החל משנת 2004, מפלים המשיבים יהודים יוצאי ברית המועצות, בכך
 30 שהם מייחדים לנפטרים אלה חלקות מסוימות, וקוברים אותם בנפרד מיתר הנפטרים. כך
 31 נעשה בחמש חלקות לפחות.
 32 במרבית החלקות הנפרדות אף הוצבה גדר שחוצצת בין הנפטרים לפי ארץ המוצא.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 בכך פוגעים המשיבים בכבוד הנפטרים ובני משפחותיהם, מפלים אותם על רקע מוצאם
2 ומפריים את חוק איסור הפליה.
3
- 4 10. המשיבים ניסו להצדיק את ההפרדה באמצעות נימוק הלכתי, לפיו הדבר נעשה על מנת
5 לאפשר ליוצאי ברית המועצות הצגת תמונות הנפטרים על המצבות – מנהג המנוגד להלכה
6 היהודית. אולם הם לא פעלו לפי ההלכה אלא בניגוד לה, שכן על פי ההלכה, האיסור להציג
7 תמונה על מצבה חל על כל העדות היהודיות, לרבות יוצאי ברית המועצות, ואין להבדיל בינם
8 לבין יהודים ממוצא אחר. כך גם עולה מחוות הדעת של הרב הלוי והרב רוז'ה מטעם
9 המשיבים.
10
- 11 11. אין יסוד להנחת המשיבים לפיה יוצאי ברית המועצות אדישים לקיומן של תמונות בחלקה
12 בה נקברו קרוביהם. מדובר בהנחה פסולה ושגויה. כך עולה גם מיישום המדיניות החדשה
13 שהמשיבה אימצה לאחר הגשת בקשת האישור, במסגרתה נחנכה חלקה חדשה, שרק בה
14 מותרת הצגת תמונות על המצבות, ובה אין הקבורה נעשית באופן אוטומטי עבור נפטרים
15 יוצאי ברית המועצות, אלא בני המשפחה נדרשים להודיע אם הם מעוניינים בקבורה בחלקה
16 כזו (להלן: "מדיניות הקבורה החדשה"). התברר כי בקרב יוצאי ברית המועצות, למעלה מ-
17 80% העדיפו קבורה בחלקה בה נאסר להציג תמונות.
18
- 19 12. אין יסוד לטענת המשיבים לפיה העובדה כי יוצאי ברית המועצות קבורים גם בחלקות רגילות
20 מעידה שאין מדובר בהפליה, שכן חוק איסור הפליה אוסר על כל ביטוי של הפליה על בסיס
21 מוצא. כמו כן, התחייבות לאי הצגת תמונה על גבי המצבה נדרשה רק מיוצאי ברית המועצות.
22
- 23 13. אם הנימוק ההלכתי הנחה את המשיבים, אזי במקום לערוך מיון של הנפטרים לפי ארץ
24 המוצא, היה עליהם למיין לפי עמדת בני המשפחה ביחס לקבורה בחלקה בה מותרת הצבת
25 תמונות. זה ההבדל בין הבחנה מותרת לבין הפליה פסולה. מהתצהירים שצורפו לכתבי
26 הטענות, בכללם התצהירים מטעם המשיבים, עולה כי לא נאמר למשפחות הנפטרים יוצאי
27 ברית המועצות כי קרוביהם ייקברו בחלקה המיועדת ליוצאי ברית המועצות בלבד.
28
- 29 14. הנימוק ההלכתי נוצר עם פתיחת הליך זה, שכן עד אז, כשהמשיבה ואנשיה התבקשו להסביר
30 את התנהלותם, תלו הם אותה בשיקולים אחרים, בכללם שיקולים אסתטיים, לרבות
31 הכיתוב הלועזי על גבי המצבות.
32

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 16-11-40693 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 יש לדחות שיקולים של כיתוב לועזי כמצדיקים קבורה נפרדת, שכן כבר נפסק כי כבוד המת
2 מחייב לאפשר לאדם לכתוב בלועזית על מצבת קרובו, גם אם הדבר יפגע ברגשות האחרים.
3
4 16. כוונה אינה אחד מיסודות העילה של הפליה, ובאשר לתובענות ייצוגיות נפסק כי דיון בכוונות
5 המפלה – מקומו רק בשלב פסיקת הפיצוי בתובענה.
6
7 17. מדיניות הקבורה החדשה ראויה אך אינה מיושמת, שעה שבקשות להיקבר בחלקות ללא
8 תמונות אינן מכובדות.
9
10 18. יש לדחות את טענת המשיבים לפיה הטעם לגדרות ההפרדה הוא בטיחותי. הגדרות נועדו
11 ליצור הפרדה.
12
13 19. בניגוד לטענת המשיבים, בעלי זכות התביעה הם משפחות הנפטרים, המתייצבים בבית
14 העלמין ומתמודדים עם העלבון, ההשפלה והביזוי. עילת התביעה עומדת להם גם בשל
15 הפגיעה בכבוד הנפטרים שכן כבוד המת, הכולל את הזכות להיקבר בכבוד, מהווה חלק
16 מהזכות לכבוד האדם.
17
18 20. יש להטיל אחריות אישית על מנהלי המשיבה, שכן המשיב 3, המכהן כמנהל המשיבה מאז
19 שנת 2013, המשיך במדיניות והחיל אותה בבית העלמין ירקון. כמו כן, דבק בסירובו להסיר
20 את הגדרות. מנהלי המשיבה אף מודים כי העוולה נעשתה בהוראתם. לכן לא חלה עליהם
21 ההגנה על פי סעיף 8 לחוק איסור הפליה הפוטרת מאחריות נושא משרה בתאגיד מקום בו
22 העוולה נעשתה שלא בידעתו והוא נקט אמצעים סבירים בנסיבות העניין כדי למנוע את
23 העוולה.
24
25 21. יש לדחות את טענת המשיבים להתיישנות שכן לפי חוק איסור הפליה, העילה מתגבשת עם
26 המעשה או המחדל, ונזק אינו אחד מיסודותיה. בענייננו חל סעיף 189(1) לפקודת הנזיקין
27 [נוסח חדש] (להלן: "פקודת הנזיקין"), אשר קובע כי מקום שעילת התובענה היא מעשה או
28 מחדל **מתמשכים**, היום בו נולדה עילת התביעה לצורך התיישנות, הוא היום שבו חדל אותו
29 מעשה או מחדל. במקרה דנן, מדיניות הקבורה הנפרדת מהווה עוולה נמשכת. לחלופין,
30 המשיבה ממשיכה בביצוע העוולה, גם בסירובה להסיר את גדרות ההפרדה ממקומן.
31

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

1 בניגוד לטענת המשיבים, הסעדים הנוגעים להתנהלות המשיבה בעתיד לא התייתרו, שכן אף
2 בהתאם למדיניות הקבורה החדשה, יש טופס בו בני משפחת הנפטר מוזהרים כי בחלקות
3 בהן מותרות תמונות, רוב הנפטרים הם יוצאי ברית המועצות. כמו כן, התברר כי היישום של
4 המדיניות החדשה חלקי בלבד, שכן בכמחצית המקרים שנדגמו כלל לא מולא טופס הבחירה
5 שהוצג. בנוסף, כאמור לעיל, במקרים רבים בני המשפחה ביקשו קבורה בחלקה בה נאסרה
6 הצגת תמונות, אך הקבורה נעשתה בניגוד לבקשתם.

7

8

טענות המשיבים בסיכומים

9

10 קבורת יוצאי ברית המועצות בחלקות הייעודיות נעשתה לאור האיסור ההלכתי על חקיקת
11 תמונות על-גבי מצבות, והאיסור להתפלל לידן, כפי שעולה מחוות דעת הרב הלוי והרב רוזיה
12 שצורפו לתשובה לבקשת האישור, והרצון שלא לפגוע ביתר הנפטרים ובני משפחותיהם
13 שאינם מעוניינים בקבורה בסמוך למצבות עם תמונה, מחד גיסא, והרצון לאפשר ליוצאי
14 ברית המועצות לשמר את מנהגם זה מאידך גיסא. לכן במקרה דנן חל החריג הקבוע בסעיף
15 3(ד1) לחוק, לפיו "אין רואים הפליה לפי סעיף זה... כאשר הדבר מתחייב מאופיו או
16 ממהותו של... המקום הציבורי".

17

18 המשיבה בחרה בפתרון של הקדשת חלקות ייעודיות לקבורת יוצאי ברית המועצות, בהן
19 יתאפשר להקים מצבות עם תמונות. פתרון זה נבחר במטרה ליתן אפשרות לבני המשפחה
20 להחליט ב-30 הימים שבין מועד הלוויה למועד גילוי המצבה האם ברצונם לחקוק תמונה וכן
21 מתוך ידיעה שגם עולים שלא יחקקו תמונה על המצבה (לרבות משיקולי עלות), לא יתנגדו
22 לקבורה בסמוך למצבות עם תמונות.

23

24 המשיבה לא ראתה בפתרון הנ"ל משום הפליה, שכן בבתי העלמין שלה ובבתי עלמין אחרים,
25 קיימות חלקות ייעודיות לבני קבוצות ועדות שונות.

26

27 יוצאי ברית המועצות שביקשו להיקבר שלא בחלקה הייעודית, נענו, ובתנאי שהתחייבו לא
28 לחקוק תמונות על גבי המצבות.

29

30 המנהג לחקוק תמונות על גבי מצבות אינו קיים בקהילות אחרות.

31

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 16-11-40693 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 לחברי הקבוצה לא עומדת עילת תביעה מכוח חוק איסור הפליה שכן בית עלמין אינו "מקום
2 ציבורי" מאחר שרשימת המקומות המפורטת שבהגדרת מונח זה אינה כוללת מקומות בעלי
3 אופי דתי. מכאן שלא מדובר בהפליה על פי סעיף 3 לחוק איסור הפליה.
4
- 5 יש לדחות את טענת המבקשים לפיה הטעם לחלקות הייעודיות אינו בהלכה האוסרת על
6 חקיקת תמונות על גבי המצבה, שכן כך העיד המשיב 2 ועדותו לא נסתרה.
7
- 8 עילת תביעה מכוח חוק איסור הפליה קמה רק לאדם שהופלה ולא לקרובי משפחתו שכן
9 לעניין זה יש להתחקות אחר רצון הנפטרים, ביחס אליו לא הובאה כל ראיה. אחת מעדות
10 המבקשים, גב' פליץ, אף הודתה בחקירה כי אביה, בנה של סבתה שנקברה בחלקה ייעודית,
11 "לא רואה בעיה" בקבורתה בחלקה ייעודית.
12
- 13 אף כניזוקים משניים לא עומדת למבקשים עילת תביעה שעה שלא הוכיחו כי מתקיימים
14 המבחנים לכך על פי הלכת אלסוחה [רע"א 444/87 אלסוחה נ' עזבון דהאן, פ"ד מ"ד(3) 397
15 (1990)] (להלן: "הלכת אלסוחה").
16
- 17 לאורך תקופה בת למעלה מעשור לא הופנו למשיבה תלונות בעניין הקבורה בחלקות
18 הייעודיות. רק בשנת 2012 התוודעה המשיבה לראשונה לתלונת המבקש 1, ומאז תלונתו של
19 המבקש 1 עד יוני 2016 – אז התלונן המבקש 2 - לא קיבלה תלונה נוספת. בשל התלונות
20 הנהיגה המשיבה את מדיניות הקבורה החדשה. החל מיוני 2016 המשיבה אינה מקיימת עוד
21 חלקות ייעודיות לנפטרים יוצאי ברית המועצות. תחת זאת, הקצתה חלקה חדשה, שרק בה
22 מותרת הצגת תמונות. משפחתו של כל נפטר מתבקשת לציין על גבי טופס האם היא מעוניינת
23 בקבורה בחלקה בה מותרת הצגת תמונות או ביתר החלקות, ובהתאם נקבע מקום הקבורה.
24
- 25 התובענה אינה ראויה להתברר כתובענה ייצוגית: חלק מיוצאי ברית המועצות העידו כי אינם
26 חשים פגיעה מכך שקרוביהם קבורים בחלקות הייעודיות ומכאן שהמבקשים לא הוכיחו
27 קיומה של "קבוצה". כמו כן, נדרש בירור פרטני ביחס לכל אחד מחברי הקבוצה בעניינים
28 הבאים: עצם הפגיעה; עמדת יתר בני המשפחה; היחס לחקיקת תמונות; מתי נודע לו על
29 קיום החלקות הייעודיות (לפני הקבורה או אחריה); התיישנות התביעה וכו'.
30
- 31 מטרת הגדרות היא בטיחותית, כפי שהוכח בחוות דעת המומחה שמר, וכן מאחר שהוכח
32 שגדרות דומות הותקנו ברחבי בית העלמין ולא רק בחלקות הייעודיות. יש לדחות את טענות
33 המבקשים לחלופות בטיחותיות, שכן מדובר בטענות שבמומחיות, אשר צריכות להיתמך
34 בחוות דעת מומחה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

- 1
2 35. יש לדחות את בקשת האישור מחמת התיישנות בכל הנוגע לקבורה לפני חודש נובמבר 2009.
3
4 36. בשל האמור לעיל אין לקבל את בקשת האישור בכל הנוגע לסעדים הכספיים ולגדרות. אף
5 יתר הסעדים התייתרו שכן המשיבה חדלה מלקבור את יוצאי ברית המועצות בחלקות
6 הייעודיות והיא קוברת אותם שם רק מקום בו הם מבקשים זאת במפורש. בניגוד לטענת
7 המבקשים, בטופס הקבוע אין התייחסות לכך שמדובר בחלקות של יוצאי ברית המועצות.
8
9 37. יש לדחות את בקשת האישור ככל שהיא נוגעת למשיבים 2-3, שכן אלה נהגו בתום לב, מתוך
10 רצון להיטיב עם ציבור העולים, תוך שמירה על זכויות ורצונות יתר הנפטרים, ובהתאם
11 לדרישות ההלכה.
12
13 **טענות המבקשים בסיכומי התשובה**
14
15 38. הוכח כי למעלה מ-80% מיוצאי ברית המועצות העדיפו קבורה בחלקה ללא תמונה ומכאן כי
16 הוכחה פגיעה במי שנקבר בחלקה הייעודית.
17
18 39. בניגוד לטענת המשיבים, ביררו הם מהו מוצא הנפטר וקבעו מקום קבורה לפיו, ולא שאלו
19 על מנהגים.
20
21 40. רשימה שאינה סגורה אינה יכולה ללמד על הסדר שלילי, ומכאן כי אף בית קברות נכלל
22 ברשימת המקומות המיועדים לשימוש הציבור על פי סעיף 2 לחוק איסור הפליה.
23
24 41. יש לדחות את הטענה כי בני המשפחות אינם הנפגעים הישירים, שכן הם שהופנו לקבורה
25 נפרדת והם שספגו ויספגו צער, עלבון וביזוי.
26
27 42. בניגוד לטענת המשיבים, לא נדרשת הוכחה של פגיעה שכן פגיעה אינה מיסודות העוולה לפי
28 חוק איסור הפליה.
29
30 43. הטענה כי לשם הוכחת פגיעה יש להתחקות אחר רצון הנפטרים מהווה הרחבת חזית אסורה.
31 כמו כן, הטענה שגויה שכן חברי הקבוצה הם הנפגעים מההפרדה ולהם זכות התביעה.
32

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

1

2

דיון והכרעה

3

4

44. חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "חוק תובענות ייצוגיות") קובע כי על מנת

5

לאשר תובענה ייצוגית, צריכים להתקיים כל התנאים הנקובים בסעיף 8 לחוק כדלקמן:

6

7

"(1) התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות

8

לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת

9

הקבוצה;

10

(2) תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת

11

בנסיבות הענין;

12

(3) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל

13

בדרך הולמת; ...

14

(4) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל

15

בתום לב."

16

17

45. התנאי המרכזי הנבדק בשלב זה של הדיון הוא קיום אפשרות סבירה שהשאלות המהותיות

18

של עובדה ומשפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה יוכרעו לטובתם.

19

20

46. נקבע כבר בעניין זה כי מחד גיסא, הנטל המוטל על התובע בשלב זה, אינו הנטל הרגיל של

21

הוכחה במאזן הסתברויות הנדרש במשפט אזרחי, שכן הדבר עלול לגרום להתמשכות

22

המשפט, לכפילות בהתדיינות, ולרפיון ידיים של תובעים ייצוגיים פוטנציאליים. מאידך

23

גיסא, אין לקבוע מידת הוכחה קלה מדי, שכן יש להגן באופן מידתי גם על זכויות הנתבעים

24

החשופים לסיכון כלכלי גבוה, ועלולים להסכים בשל כך להסכם פשרה גם בתביעה שאין בה

25

ממש נר' עע"מ 980/08 מנירב נ' מדינת ישראל – משרד האוצר (6.9.11); רע"א 2128/09

26

הפניקס חברה לביטוח בע"מ נ' עמוסי (5.7.12)). לכן נדרש איזון במידת הנטל המוטל על

27

התובע כאמור לעיל, וכך נקבעה אותה אפשרות סבירה של הכרעה לטובת הקבוצה, כאמת

28

המידה הנדרשת לצורך אישור התביעה הייצוגית.

29

30

47. לאור האמור לעיל נבחן את הטענות השונות.

31

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

תחולת חוק איסור הפליה על ענייננו

48. סעיף 3(א) לחוק איסור הפליה קובע כך:

"מי שעיסוקו בהספקת מוצר או שירות ציבורי או בהפעלת מקום ציבורי, לא יפלה בהספקת המוצר או השירות הציבורי, במתן הכניסה למקום הציבורי או במתן שירות במקום הציבורי, מחמת גזע, דת או קבוצה דתית, לאום, ארץ מוצא, מין, נטיה מינית, השקפה, השתייכות מפלגתית, גיל, מעמד אישי, הורות או לבישת מדי כוחות הביטחון וההצלה או ענידת סמליהם".

"מקום ציבורי" מוגדר בסעיף 2 לחוק איסור הפליה כך:

"כל מקום המיועד לשימוש הציבור, לרבות אתר תיירות, בית מלון, אכסניה, בית הארחה, גן ציבורי, מסעדה, בית קפה, אולם המשמש למופעי בידור ותרבות, מוזיאון, ספריה, דיסקוטק, אולם או מיתקן ספורט, בריכת שחיה, קניון, חנות, מוסך וכן מקום המציע שירותי תחבורה ציבורית".

49. לכאורה, מצב הדברים ברור. הגדרת "מקום ציבורי" פותחת בהכללה של "כל מקום המיועד לשימוש הציבורי", שלאחריה מופיעה המילה "לרבות", ובה מצוינים מקומות המיועדים לשימוש הציבורי. מאחר שאין מדובר ברשימה סגורה, ואין מחלוקת על כך כי בית עלמין מיועד לשימוש הציבורי, הרי גם בית עלמין ייחשב כ"מקום ציבורי" לצרכי חוק זה.

50. אלא שהמשיבה חולקת על כך, וטוענת כי הרשימה שבהגדרת "מקום ציבורי" היא רשימה ארוכה, ולא נכלל בה כל מקום בעל אופי דתי דוגמת בית כנסת, בית מדרש, מקווה ובית עלמין, דבר המלמד על כך שאין מדובר בשגגה אלא בהשמטה מכוונת. אם לא נאמר כך, אין לטענתה משמעות לרשימת הדוגמאות שבהגדרה. המשיבה הוסיפה וטענה כי אם מקומות בעלי אופי דתי היו נכללים בהגדרת "מקום ציבורי", היה צורך בחריג המתיר הפרדה על בסיס דת, והעדר החרגה כזו מלמד על כך שהחוק אינו חל על מקומות כאלה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 עוד הפנתה המשיבה לחקיקה נוספת, אחרת, בה הוגדר "מקום ציבורי" ככולל מקומות
 2 המשמשים לפעילויות דת, וטענה כי יש בכך ללמד שכאשר רצה המחוקק לכלול מקומות
 3 בעלי אופן דתי בהגדרת המונח "מקום ציבורי", עשה זאת במפורש.
 4
 5 51. לא ניתן לקבל את טענותיה של המשיבה בעניין זה.
 6
 7 52. הרשימה שבהגדרת "מקום ציבורי" בסעיף 2 לחוק (להלן: "הרשימה") אינה רשימה סגורה,
 8 כאמור. אף דברי ההסבר להצעת חוק איסור הפליה, ה"ח 371, 2871, התייחסו לכך מפורשות
 9 וכך נכתב בהם:

10
 11 "הסעיף מגדיר מהו "מקום ציבורי" ו"שירות ציבורי". המאפיין את
 12 ההגדרות הוא ההיזקקות לשירות או למקום, והיותם מטיבם
 13 פתוחים לציבור הרחב.
 14 ההגדרה "מקום ציבורי" מנוסחת כהוראה פתוחה, שכן היא לא
 15 נועדה להתוות רשימה סגורה של מקומות הכפופים לעיקרון
 16 השוויון, אלא רק להמחיש את המקומות העיקריים שעליהם נועד
 17 החוק לחול..."

- 18
 19 53. הדיונים בהצעת החוק בוועדת החוקה, חוק ומשפט (להלן: "הוועדה") אינם מלמדים על
 20 כוונה להשמיט מהרשימה מקומות בעלי אופי דתי. אמנם, עיקר הדיון התנהל אודות מקומות
 21 ציבוריים אחרים (למשל, מועדונים), אך ממספר מקומות בדיונים אלה עולה, כי המשתתפים
 22 הבינו כי גם מקומות בעלי אופי דתי כלולים ברשימה.

23
 24 כך, בישיבת הוועדה מיום 30.8.2000 נרשמו חילופי הדברים הבאים (ההדגשות שלי):

25
 26 **"יעקב ליצמן:**

27 **אם במקומות דת לא יהודיים צריך לחלוץ נעליים, האם גם אז תגדי**
 28 **שיש אפליה?**

29
 30 **הדס תגרי:**

31 **זה לא עניין של אפליה.**

32
 33 **יעקב ליצמן:**

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

למה על זה את כן מגינה ועל הדברים האלה את לא מגינה? אם אני רוצה להיכנס עם נעליים לאותם מקומות יש לי בעיה?

הדס תגרי:

עצם העובדה שהמוטיבציה להפרדה נובעת מטעם דתי לא יכולה כשלעצמה לשמש צידוק לכל סוג של הפרדה, כאשר ההפרדה חשודה בעיניי כהפליה. יש מצבים כמו בריכת שחיה או בית כנסת שבהם ההפרדה מובנת לי, אבל בשנים האחרונות אנחנו עדים להפרדה במגוון תחומי החיים, כמו קורסים להכשרה מקצועית, תחבורה ציבורית וכד' - " (עמ' 13).

על כך חזר גם יו"ר הוועדה בישיבתה מיום 30.10.2000 בשאלתו: "...כשאומרים לי במסגד לחלוץ נעלים זו הפליה?" (עמ' 10).

54. לכך יש להוסיף את המגמה הנמשכת בפסיקת בית המשפט העליון להרחיב את תחולת החוק ולדחות פרשנות המותירה הפליה על כנה:

"...הפרשנות שהציג בית המשפט עולה בקנה אחד עם פסיקות קודמות של בית משפט זה לעניין היקף פרישתו של חוק איסור הפליה, המלמדות כי החוק משקף מגמה ארוכת שנים של הרחבת תחולתו של עקרון השוויון גם בתחומי המשפט הפרטי, וכן שתכליתו של החוק מחייבת לדחות פרשנויות אשר משמעותן היא הותרת מופעים של הפליה על כנם" [רע"א 6897/14 רדיו קול ברמה בע"מ נ' קולך – פורום נשים דתיות (9.12.2015)].

55. טענת המשיבה בדבר הצורך בקביעת חריג המתיר הפרדה על בסיס דת, והמשמעות שיש לתת להעדרו, נענית בסעיף 3(ד)(1) לחוק איסור הפליה, הקובע כי אין רואים הפליה כשהדבר מתחייב מאופיו או ממהותו של המוצר, השירות הציבורי או המקום הציבורי, ואם רצו להחריג מקומות בעלי אופי דתי מתחולת חוק איסור הפליה, חזקה כי הדבר היה נעשה באופן מפורש ולא בדרך עקיפה לה טוענים המשיבים.

56. יתרה מזו, דווקא משום שבבית עלמין המנוהל על ידי המשיבה אמורים להיקבר כלל הנפטרים היהודים, ללא הבדל מוצא וגזע, קיימת חשיבות רבה להחלת חוק איסור הפליה גם על מקום ציבורי זה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

- 1
2 57. טענת המשיבה לגבי הגדרות "מקום ציבורי" בחקיקה אחרת שנכללו בה מקומות בעלי אופי
3 דתי, אינה מסייעת בקבלת פרשנותה, שכן בכל החוקים אליהם הפנתה (חוק שוויון זכויות
4 לאנשים עם מוגבלות, תשנ"ח-1998; חוק למניעת העישון במקומות ציבוריים והחשיפה
5 לעישון, תשמ"ג-1983; חוק למניעת מפגעי אסבסט ואבק מזיק, תשע"א-2011), הרשימה היא
6 רשימה סגורה שאין להוסיף עליה (והיא גם מפורטת ברמת פירוט רבה הרבה יותר מהרשימה
7 שבענייננו), בעוד שבחוק איסור הפליה מדובר ברשימה פתוחה.
8
9 58. נוכח כלל האמור לעיל, אני קובע כי בית עלמין נכלל בהגדרת "מקום ציבורי" שבחוק איסור
10 הפליה, ולפיכך חלות הוראות החוק גם על העניין המובא במסגרת תובענה זו.
11
12 **האם התנהלות המשיבים מהווה הפליה מחמת מוצא, לפי חוק איסור הפליה?**
13
14 59. אין מחלוקת כי קודם לשינוי התנהלותה של המשיבה בחודש יוני 2016, נהגה המשיבה
15 לקבור יהודים יוצאי ברית המועצות בחלקות ייעודיות נפרדות שיועדו רק להם, והופרזו
16 מחלקות אחרות. זאת, באופן אוטומטי, לפי ארץ הלידה שצוינה על גבי טופס סידור הלוויה,
17 מבלי להתחקות אחר עמדתו של הנפטר קודם לפטירתו, או אחר עמדת בני משפחתו, בשאלת
18 מיקום הקבורה בחלקה ייעודית זו או עם כלל האוכלוסייה (ר' דברי ב"כ המשיבה בעניין זה,
19 עמ' 91 ש' 1-3; כן ר' ר' טופס סידור הלוויה שצורף כנספח 11 לתשובה; עוד ר' התצהירים
20 הנוספים שצירפו המבקשים לתגובה לתשובה לבקשת האישור, לפיהם קרוביהם של
21 הנפטרים שנפטרו בחלקות הייעודיות כלל לא יודעו בכך שקרוביהם עומדים להיקבר בחלקה
22 ייעודית נפרדת וכלל לא הציעו להם להתחייב שלא לחקוק תמונה על מנת להיקבר בחלקה
23 שאינה ייעודית).
24
25 60. כך נמצאות זו מול זו שתי קבוצות: האחת - נפטרים יוצאי ברית המועצות מצד אחד, השנייה
26 - יתר הנפטרים.
27
28 61. התפיסה לפיה הפרדה מהווה הפליה, באה לידי ביטוי בסייג שבחוק איסור הפליה, לפיו לא
29 יראו הפרדה **מוצדקת** בין גברים לנשים כהפליה [סעיף 3(ד)(3)]. מכאן עולה כי המחוקק ראה
30 הפרדה כהפליה, וככלל אסר אותה.
31
32 62. המשיבה טענה כי יוצאי ברית המועצות שנקברו בחלקות הייעודיות לא הופלו, שכן חלקות
33 אלה הוקצו על-מנת לאפשר להם לחקוק תמונות, מבלי לפגוע בנפטרים אחרים ובבני

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 משפחה, שאינם מעוניינים מסיבות הלכתיות ומסורתיות להתייחד עם זכר יקיריהם בסמוך
2 למצבות עם תמונות.
3 ודוק: האיסור על הצבת התמונות על גבי המצבה חל על כל היהודים, אלא שהמשיבה טענה
4 כי משום דרכי שלום, ומאחר שבמשך שנים נהגו היהודים יוצאי ברית המועצות להציג
5 תמונות על גבי המצבות, המשיבה אפשרה להם להמשיך במנהגם (ר' עדותו של הרב הלוי,
6 עמ' 39 ש' 24-30) אך זאת בחלקה ייעודית, על מנת לא לפגוע ביתר הנפטרים שאין תמונה על
7 גבי המצבה שלהם, ובפרט בנפטרים שהיו שומרי תורה ומצוות והקפידו לשמור על ההלכה.
8
9 63. לא ניתן לקבל טענה זו ואת ההכללה שבה, כאשר קרובי הנפטרים לא נשאלו כלל על ידי
10 המשיבה אם ברצונם לחקוק תמונות על גבי המצבות, והאם הם מעוניינים בקבורת יקיריהם
11 בחלקה בה מתירה המשיבה חקיקת תמונות על גבי המצבות, חרף האיסור ההלכתי על כך.
12 ההפרדה נעשתה מתוך גישה פטרונית וסטריאוטיפית כלפי יוצאי ברית המועצות, שהודגמה
13 היטב בעדותו של המשיב 2. לדבריו, לידיעתם ומהיכרותם, רבים מיוצאי ברית המועצות
14 נוהגים להניח תמונות במצבות. משעומת עם העובדה כי מדובר ב-10% בלבד מיוצאי ברית
15 המועצות השיב כי "10% זה מספיק" (עמ' 124 ש' 34 – עמ' 125 ש' 6). בהמשך, הוסיף המשיב
16 2 כי "אם יבוא יהודי יוצאי ברית המועצות, יגייד אדוני אני מבקש לא להיקבר פה משום
17 שהתמונות מפריעות לי, הוא יקבר במקום אחר. היו אנשים שלא שאלו אותם, ולא היה
18 טעם לשאול אותם" (ההדגשה שלי – י.ק.). (עמ' 126 ש' 20-18).
19 ואולם, מתן האפשרות למי שמבקש זאת שלא להיקבר בחלקה ייעודית כאמור, אינו גורע
20 מההפליה, שכן אם לא הביאה המשיבה לידיעת קרובי הנפטר כי הוא עומד להיקבר
21 אוטומטית בחלקה ייעודית בשל מוצאו, ואף לא ציינה כי הם יכולים לבקש שהקבורה
22 תתבצע בחלקה שאינה ייעודית, קרובים אלה אינם יודעים על כוונת המשיבה ועל
23 התנהלותה ואף לא האפשרות לבקש לשנות את מקום הקבורה המיועד של יקירם.
24
25 64. בהתאם לתצהירים ולחקירות, מדיניות קבורת יוצאי ברית המועצות באופן נפרד הסבה צער
26 רב למבקשים וליתר חברי הקבוצה. כך, הצהיר המבקש אברוקין כי במהלך ההלוויה בני
27 משפחתו נמלאו תדהמה וכעס (סעיף 10 לתצהיר שצורף לבקשת האישור). המבקש זינצ'נקו
28 הצהיר כי על סבתו הוטלה חרפה, ובני המשפחה עודם חשים עלבון צורב (סעיף 19 לתצהיר
29 שצורף לבקשת האישור). כך גם בתצהירי חברי הקבוצה הנוספים שצורפו לתגובה לתשובה.
30
31 65. יש יסוד לתחושות אלה, שכן בקבורתם של יוצאי ברית המועצות בחלקות ייעודיות נפרדות,
32 מועבר מסר שאין הם ראויים להיקבר ביחד עם יתר קהל ישראל, וכי אינם ככל יהודי.
33

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

1 66. לא למותר יהיה להביא את דברי המשרד לשירותי דת, המפקח על המשיבה, במכתבו מיום
2 15.8.16 (מב/4), המתייחס לקבורה נפרדת של יוצאי ברית המועצות בבית העלמין ירקון:

3

4 "הפרדה של נפטרים ממגזר או מעדה כאלה או אחרים מהווה בידול
5 פוגעני שמעיק רבות על הציבור בכלל ועל ציבור בני המשפחות
6 האבלות בפרט, שמלבד התמודדות עם האובדן נאלצים בעל כורחם
7 להתמודד עם התחושות הקשות שנובעות מבידולם".

8

9 וכן במכתב נוסף מיום 11.9.16 של מנכ"ל המשרד (מב/5):

10

11 "אנו מבקשים להבהיר בזאת כי משרדנו מתנגד לקיומה של קבורה
12 נפרדת מכל סוג שהוא, והוא רואה תופעה זו כתופעה חמורה ופסולה
13 ביותר. קיומה של חלקה נפרדת לנפטרים יהודים בני עדה/מגזר
14 מסוים, המתבצעת מכל סיבה שהיא, מהווה אפליה על רקע מוצאו
15 של הנפטר, פגיעה בכבוד האדם ומעבר לכך יוצרת בידול הפוגע
16 קשות במשפחות הנפטרים".

17

18 67. ועוד יובאו דבריו של ב"כ המשיבה, עו"ד אשר אקסלרד, אשר ייצג אותה בדיון מיום 4.7.16
19 בוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות של הכנסת שכותרתו "גזענות כלפי עולי ברית המועצות
20 לשעבר בבתי העלמין":

21

22 "לא יכולה להיות מחלוקת... שאין מקום לאפליה בין נפטרים
23 יהודים... אף אחד לא יתן ידו לזה שתהיה מדיניות, איזה שהיא
24 באיזה שהוא בית עלמין ובאיזה שהיא חברת קדישא שתפלה בין
25 נפטר יהודי אחד לנפטר יהודי אחר ולא חשוב איזה מוצא ולא חשוב
26 מאיפה שהוא הגיע... אתה לא תשמע ממני ולא מאף אחד אחראי
27 שיש צידוק לדבר הזה. זה פסול... אנחנו הפנמנו והעברנו לכל מי
28 שנחוץ שיידע את המדיניות הברורה שלא יכולה להיות אפליה כזו...
29 זה לא עולה על הדעת וזה לא מתקבל על הדעת, אנחנו במאה ה-21,
30 לא יהיו דברים כאלה" (נספח 16 לבקשת האישור, עמודים 11-13)

31

32 תשובת המשיב 3 בחקירתו כי דבריו אלה של ב"כ המשיבה נבעו מהבנה שגויה שלו כאילו
33 השינוי בהתנהלות המשיבה נבע מתיקון טעות, וכי היה צריך להסביר לו יותר את הנושא לפני

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 16-11-40693 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

1 הדיון בוועדה (עמ' 86-87) אינם מתקבלים, משהמשיבה לא מסרה כל הודעה לוועדה כי דבריו
2 של בא כוחה נבעו מהבנה שגויה שלו, וממילא ראתה את דבריו כמשקפים את עמדתה.
3
4 .68 ניתן לסכם, אפוא, כי התנהלות המשיבה הנזכרת בסעיף 58 לעיל מהווה הפליה מחמת מוצא,
5 לפי חוק איסור הפליה.

האם מתקיים החריג הקבוע בסעיף 3(ד)(1) לחוק איסור הפליה

6
7
8
9 .69 סעיף 3(ד)(1) לחוק איסור הפליה קובע כך:

10
11 "אין רואים הפליה לפי סעיף זה –
12 (1) כאשר הדבר מתחייב מאופיו או ממהותו של המוצר, השירות
13 הציבורי או המקום הציבורי".

14
15 .70 המשיבה פועלת מכוח רישיון קבורה (להלן: "הרישיון"), בו היא חייבת לפי תקנות שירותי
16 הדת היהודיים (חברות לענייני קבורה), התשכ"ז-1966 (נספח 12 לתשובה).

17
18 סעיף 6(ב) לרישיון קובע כי:

19
20 "בכל עניין הלכתי הנוגע לטיפול בנפטר, לטקס הקבורה, צורת
21 הקבורה והקמת המצבה, תנהג החברה על פי פסקי ההלכה של
22 הרבנות הראשית לישראל".

23
24 .71 בחוות הדעת של הרב הלוי ושל הרב רוזיה מטעם המשיבה צוין כי קיים איסור הלכתי של
25 עשיית תמונה על מצבה (מהטעמים שהובאו שם, לרבות איסור להתפלל באזור בו קיימות
26 מצבות עם תמונות). המבקשים לא חלקו על כך, ולפיכך, נקודת המוצא של הדיון תהיה כי
27 איסור הלכתי כזה אכן קיים.

28
29 .72 המשיבה טענה כי קבורת יוצאי ברית המועצות בחלקות הייעודיות לא נעשתה בשל ארץ
30 מוצאם, אלא רק בשל השוני במנהגי קבורתם, וכי לפיכך חל החריג הקבוע בסעיף 3(ד)(1)
31 לחוק איסור הפליה לפיו:

32
33 "אין רואים הפליה לפי סעיף זה –

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 16-11-40693 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 (1) כאשר הדבר מתחייב מאופיו או ממהותו של המוצר, השירות
2 הציבורי או המקום הציבורי".
3
4 73. אין לקבל טענה זו של המשיבה.
5
6 74. ההבדל בין הפליה אסורה לבין הבחנה מותרת נבחן לפי "רלוונטיות השוני" – אם השונו
7 בין אנשים שונים היא רלוונטית בנסיבות העניין, אז הדבר עשוי להצדיק הבחנה ביניהם
8 [בג"ץ 4541/94 מילר נ' שר הביטחון, פ"ד מט(4) 94 (1995). ר' גם ת"צ (מחוזי מרכז) 8214-
9 05-14 רונן מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ (23.8.18)].
10
11 75. המשיבה טענה כאמור כי יוצאי ברית המועצות נוהגים לעשות תמונות על מצבות, וכי גם אם
12 אינם עושים תמונה על מצבת יקירם, אין הם נפגעים מכך שקברי יקיריהם נמצאים בסמוך
13 למצבות שעליהן נמצאות תמונות.
14 המשיבה הוסיפה וטענה כי בכך מתקיים שוני רלוונטי בין נפטרים יוצאי ברית המועצות לבין
15 נפטרים אחרים, וכי נוכח הנוהג הנזכר לעיל, אין היא כופה את האיסור ההלכתי של עשיית
16 תמונות על מצבה על יוצאי ברית המועצות, ותחת זאת הקצתה חלקות מיוחדות בהן ייקברו
17 נפטרים יוצאי ברית המועצות, כשהתמונות החקוקות על המצבות באותה חלקה נפרדת לא
18 יפריעו לקהל המגיע לבית העלמין.
19
20 76. בטיעון זה של המשיבה מספר כשלים.
21 ראשית, האיסור על עשיית תמונות על מצבות חל לגבי כלל היהודים, ואין שוני בין יוצאי
22 ברית המועצות לבין אחרים בעניין זה.
23 שנית, הטיעון בדבר הנוהג האמור אינו מבוסס, ועל פי בדיקה שנערכה על ידי המבקשים
24 נמצא כי רק 10% מקברי יוצאי ברית המועצות בבתי העלמין של המשיבה הם עם מצבות
25 ותמונות עליהן (ר' נספח "א" לחוות הדעת שצורפה לבקשת האישור). לעניין זה, המבקשים
26 צירפו לבקשת האישור צילומים של מצבות של נפטרים יוצאי ברית המועצות שהן ללא
27 תמונות (נספח 3 - צילום מצבת אביו של המבקש 1, נספח 4 - חלקה ייעודית חח-ג בבית
28 העלמין סגולה בה ניתן לראות כי יש מצבות עם תמונות אך גם לא מעט מצבות ללא תמונות,
29 נספח 6, נספח 7 - חלקה ייעודית טו-א בבית העלמין סגולה שאף בה ניתן לראות כי יש מצבות
30 עם תמונות אך גם לא מעט מצבות ללא תמונות. כוחם של הדברים יפה גם לגבי חלקה
31 ייעודית ג-1 בבית העלמין ירקון - נספח 8 לבקשת האישור - וכן גם לגבי חלקה ייעודית ד-
32 12 בבית העלמין ירקון - נספח 9 לבקשת האישור. ר' גם צילום המצבה ללא תמונה בנספח
33 (10).

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 16-11-40693 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 שלישית, הטענה כי יוצאי ברית המועצות אינם נפגעים מכך שקברי יקיריהם נמצאים ליד
2 קברים עם מצבות שעליהן תמונות לא הוכחה, ולהיפך, ממדגם קטן של הטפסים שקרובי
3 הנפטרים מתבקשים למלא (לאחר שינוי התנהלות המשיבה) עלה כי 85% מהם מעדיפים כי
4 יקיריהם ייטמו בחלקות בהן נאסרו תמונות על מצבות.
5 רביעית, המשיבה לא נתנה דעתה למשמעות ההפרדה שנעשתה על ידה בין יוצאי ברית
6 המועצות שהוקצו לקבורתם חלקות ייעודיות בלא לשאול את דעת קרוביהם לכך, לבין
7 הנפטרים האחרים, להפליה ולפגיעה הנובעת מכך.
8
9 77. זאת ועוד, התנהלותה המפלה של המשיבה נעשתה שעה שעמדו לרשותה כלים אחרים שאינם
10 מפלים, על מנת לקיים את מטרותיה ואת חובותיה בניהול בתי העלמין, לרבות הקפדה על
11 האיסור ההלכתי שנזכר לעיל. ניתן לראות זאת בשינוי שעשתה המשיבה בקיץ 2016, כאשר
12 הנהיגה מדיניות לפיה יוקצו חלקות ייעודיות חדשות, שרק בהן תותר הצגת תמונות על גבי
13 מצבות. משפחות הנפטרים נדרשות לסמן בטופס סידור הלוויה האם הן מעוניינות בקבורה
14 בחלקה הייעודית בה מתאפשרת הצבת תמונות או שהן מעוניינות שהנפטר ייקבר בחלקה
15 שאינה ייעודית, וזאת בתנאי שהן מתחייבות שלא לחקוק תמונה על המצבה כאמור (ר' טופס
16 סידור הלוויה, נספח 4 לתגובה לתשובה לבקשת האישור). בהתאם לרצון משפחת הנפטר
17 ייקבע מקום קבורתו, בחלקה ייעודית או בחלק אחרת.
18 שינוי זה הוא שינוי מבורך, ולפיו נקבעות חלקות ייעודיות, לא לפי מוצאם של הנפטרים, אלא
19 לפי פרמטר של התרת עשיית תמונות על מצבות בחלקות אלה, וקבורתם בחלקות אלה של
20 נפטרים שמשפחתם נתנה הסכמתה לקבורה בחלקה בה תותר הצגת תמונות. בכך נעשה
21 האיזון הראוי, כך שנשמרו שיקולי וצרכי הדת, תוך מתן מענה לרצון משפחות הנפטרים,
22 מבלי שתבצע הפרדה אוטומטית ומפלה.
23 ודאי כי אף פתרון זה אינו מושלם (ור' דברי המשיב 2 כי בתקופה הקצרה שבין הפטירה לבין
24 הקבורה יש קושי למשפחות לתת מענה מושכל לשאלות שבטופס), אך ודאי כי פתרון זה עדיף
25 בהרבה על המדיניות המפלה הקודמת בה לא ניתנה לקרובי הנפטרים (או לנפטרים בחייהם)
26 כל זכות בחירה, ושיבוצם נקבע באופן אוטומטי לחלקות הייעודיות ללא התחשבות כלשהי
27 ברצונם.
28 אף הרב הלוי צידד בפתרון זה, וציין בחוות דעתו שהוגשה מטעם המשיבה, כי הוא מציע
29 למשיבה להסביר תחילה לבני המשפחה את עמדת ההלכה בעניין חקיקת תמונות על המצבה
30 ולאפשר לאחר מכן למעוניינים בכך לקבור את קרוביהן בחלקות בהן תותר תליית תמונות,
31 בין אם הם מעוניינים בתליית תמונות בעצמם, ובין אם לא אכפת להם מכך (סעיף 10 לחוות
32 הדעת, נספח 2 לתשובה).
33 יש רק להצר על כך כי המשיבה לא החלה ליישם הצעה זו במועד מוקדם יותר.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 יצוין כי המבקשים אינם חולקים על תקינות המדיניות החדשה של המשיבה, אלא רק על
2 אופן יישומה הלקוי לטענתם, ועל כך בהמשך.
3
- 4 .78 די באמור לעיל על מנת לקבוע כי קיימת אפשרות סבירה לכך, שהשאלה אם מדיניות
5 המשיבה לקבור יהודים יוצאי ברית המועצות בחלקות ייעודיות באופן אוטומטי, מבלי לברר
6 את עמדותיהם או את עמדות בני משפחותיהם, היא מדיניות מפלה בניגוד לחוק איסור
7 הפליה, תוכרע לטובת המבקשים. עדיין, נתייחס להלן לעוד מספר נושאים וטענות.
8
- 9 .79 מדיניות הקבורה האוטומטית של יוצאי ברית המועצות בחלקות הייעודיות מפלה גם את
10 **יוצאי ברית המועצות שומרי המסורת**, אשר מקפידים לשמור על ההלכה. כך, הרב בריסק,
11 אשר מסר תצהיר מטעם המשיבה, אישר כי יש לו בעיה להתפלל ליד תמונות, וכי הוא נוהג
12 להתפלל **בעיניים עצומות** ליד קברה של סבתו שנקברה באחת החלקות הייעודיות או **בזווית**
13 **שבה לא יראה מצבות עם תמונות**, וכי זה הפתרון ההלכתי שמצא (סעיף 145.3 לתשובת
14 המשיבה לבקשת האישור, עמ' 49 ש' 1-3, 33-34).
15
- 16 .80 ההפליה בהקשר זה מתעצמת נוכח דברי המשיב 2 כי במסגרת המדיניות שקדמה לשנת 2016,
17 המשיבה הציגה את אפשרויות הקבורה בחלקה ייעודית עם תמונה או בחלקה שאינה ייעודית
18 ללא תמונה, **רק** לקרובים חרדים או דתיים של נפטרים יוצאי ברית המועצות, ולא לקרובים
19 אחרים (עמ' 96, ש' 17-30).
20 כלומר, ההפליה כאן הייתה הפליה פנימית בין יוצאי ברית המועצות, כאשר נעשתה אבחנה
21 בין מי שנראה לאנשי המשיבה כבעל זיקה לדת, לבין מי שלא נראה להם כזה, תוך התיימרות
22 לקבוע למי עשוי הדבר להיות חשוב, ולמי אין הדבר חשוב, מבלי לבדוק את הדברים עם
23 הקרובים עצמם. בהחלט ייתכן כי מי מהקרובים שאינו נראה לאנשי המשיבה בעל זיקה לדת
24 מתנגד נחרצות לקבורת קרובו בחלקה ייעודית, והיה אומר זאת, לו רק היה נשאל על כך.
25
- 26 .81 באשר לכיתוב באותיות קיריליות על המצבות של יוצאי ברית המועצות, טענו המבקשים כי
27 כיתוב זה, הוא שעמד בבסיס החלטת המשיבה ביצירת החלקות הייעודיות, ולא נושא
28 התמונות על גבי המצבות, ש"נולד" לכבוד הליך זה. המבקשים הוסיפו כי נימוק שעניינו
29 כיתוב כאמור הוא נימוק פסול ומפלה, שכן עוד בע"א 294/91 **חברת קדישא גחש"א "קהילת**
30 **ירושלים" נ' קסטנבאום**, פ"ד מו(2) 464 (1992) (להלן: "**עניין קסטנבאום**") נקבע כי דרישה
31 של חברה קדישא לכך שעל גבי המצבות יופיע כיתוב בשפה העברית בלבד אינה דרישה
32 סבירה. לפיכך, טענו המבקשים כי לא הנימוק ההלכתי עמד בבסיס יצירת החלקות
33 הייעודיות.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 המשיבה לעומת זאת טענה כי נימוק הכיתוב העברי לא עמד בבסיס החלטתה ליצור חלקות
2 ייעודיות כאמור, אלא נושא התמונות בלבד.
3
4 .82 באשר לטענת המשיבים כי קיימות חלקות ייעודיות נוספות בבית הקברות לקהילות
5 ולארגונים (למשל, חברי ההגנה, האצ"ל והלח"י, חסידויות מסוימות, אנשי כפר מע"ש ועוד),
6 אין הדבר דומה לענייננו, שכן יש להניח, והמשיבים לא טענו אחרת, כי הנפטרים ובני
7 משפחותיהם מבקשים להיקבר בחלקות ייעודיות אלה, ולא כמו בענייננו.
8
9 .83 לאור התוצאה אליה הגעתי, איני סבור כי יש למחלוקת זו משמעות רבה. בפן העובדתי, הרי
10 מהראיות שהובאו על ידי המבקשים בעניין זה (שחלקן לא היו קבילות, למשל, נספח 2
11 לתגובה לתשובה), עלה כי לכל היותר שימשו שני הנימוקים הנ"ל (כיתוב ותמונות) יחדיו
12 כסיבה ליצירת החלקות הייעודיות (נספח 5 לבקשת האישור; סעיף 11 לתצהיר אברוקין;
13 מב/3). מכיוון שלנושא התמונות על המצבות קיים היבט הלכתי שנסקר לעיל, די בכך כדי
14 לאשר כי היה קיים עוד לפני הגשת התובענה. בסופו של דבר, וגם לאחר ההסכמה על קיום
15 איסור הלכתי, נקבע לעיל כי לא היה בכך כדי להצדיק את ההפליה שנקטה בפועל בעניינם
16 של חברי הקבוצה.

השינוי במדיניות הקבורה והתקופה הרלוונטית לתובענה

- 17
18
19
20 .84 המשיבה ציינה כי החל מיוני 2016 היא אימצה את מדיניות הקבורה החדשה, ולפיה אין היא
21 קוברת נפטרים יוצאי ברית המועצות בחלקות הייעודיות הנפרדות, אלא רק כאשר
22 המשפחות מסמנות אפשרות זו בטופס סידור ההלוויה.
23 אולם, התקופה הרלוונטית לתובענה אינה כוללת רק את הנפטרים יוצאי ברית המועצות
24 שנקברו עד ליוני 2016, שכן אף לאחר מדיניות הקבורה החדשה, העיד המשיב 3 כי "לקח
25 תהליך הטמעה שלוקח קצת זמן" (עמ' 101 ש' 1). בנוסף, היו מקרים בהם לא יושמה
26 המדיניות החדשה אף לאחר שנכנסה לתוקף (ר' למשל טפסי הזמנת הלוויה לאחר כניסת
27 המדיניות החדשה לתוקף בהם לא צוינה האפשרות לבחור, מב/7).
28 כמו כן, התברר כי עם הנהגת המדיניות החדשה, נקטה המשיבה במהלך של פתיחת חלקות
29 ייעודיות חדשות, בעוד שהחלקות הייעודיות הקודמות (חלקה 1/ד חלקה ג/10, חלקה ד/12)
30 הפכו מבחינתה ל"ריגילות", וכך, ככאלה, נקברו בהן גם מי שלא ניתנה הסכמת המשפחה
31 לקבורה בחלקות בהן מותרת הצגת תמונות, ואף מי שמשפחתם ציינה בטופס התנגדות
32 לקבורה בחלקה בה מוצגות תמונות (עמ' 102 ש' 19-20, עמ' 105 ש' 14-3, עמ' 105 ש' 26-23,
33 עמ' 106 ש' 17-16). המשיב 3 הסביר את האמור לעיל בכך שאותם אנשים נקברו לא בצמוד

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

1 למצבות עם תמונות, אך הסבר זה אינו מספק, שכן בטופס צוין כי הם מתנגדים שהקבורה
2 תבוצע **בחלקה** בה מותר להציב תמונות (עמ' 102 ש' 32-עמ' 103 ש' 4).
3 כשהתבקש המשיב 3 להשיב מדוע לא המשיכו לקבור בחלקות הייעודיות רק את מי
4 שמשפחתו נתנה הסכמה לכך, אלא הפכו אותן ל"רגילות", ופתחו חלקות ייעודיות חדשות
5 תחתן, השיב כי אינו זוכר (עמ' 120 ש' 22-17).

6
7 האמור משפיע כמובן על התקופה שתינקב בהגדרת הקבוצה (עד מתן פסק הדין בתובענה)
8 ובסעדים שיאושרו.
9

10 סימון החלקות הייעודיות באמצעות גדרות

11
12 85. המבקשים טענו כי ההפליה מתעצמת נוכח סימון החלקות הייעודיות בגדרות, ועתרו לקבלת
13 צו שיורה על הסרת הגדרות.
14 המשיבים צירפו לתשובה לבקשת האישור חוות דעת של מר יוסי שמר, מומחה בטיחות
15 (להלן: "המומחה"), לפיה מטרת הגדרות היא בטיחותית, והן הוצבו במקומות בהם יש
16 הפרשי גובה.
17

18 86. בדיון מיום 26.6.17 הציעו המבקשים פתרון מטעמם לנושא הגדרות, כדלקמן:

19
20 **"...יצא מומחה מטעם ביהמ"ש, יבדוק את הנושא הבטיחותי בלבד**
21 **מבלי שום שיקול אחר וכל מה שיאמר לגבי גדרות בטיחות שנדרשות**
22 **בבית הקברות מראש מקובל עלינו, מה שצריך להסיר שיסיר, איפה**
23 **שיש גדרות ולא צריך שיסיר ואיפה שצריך גדרות שיוסיף, ואם**
24 **המצב הנוכחי בדיוק עונה על דרישות הבטיחות גם מקובל עלינו"**
25 (עמ' 5 ש' 26-22).

26
27 המשיבים לא הסכימו להצעת המבקשים, עמדו על כך כי כל הגדרות הוקמו מטעמים
28 בטיחותיים בלבד, והסתמכו גם על חוות דעת מומחה הבטיחות מטעמם.
29

30 חוות דעת המומחה יוסי שמר (נספח 8 לתשובה)

31
32 87. המומחה ציין כי מטרת הגדרות בחלקות הייעודיות ליוצאי ברית המועצות שבדק (בכללן
33 חלקות חח/ג ו-ט/א בבית העלמין סגולה וחלקות ג/1 ו-ד/12 בבית העלמין ירקון) היא
34 בטיחותית.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

- 1
2 אלו הן המסקנות אליהן הגיע המומחה :
- 3 א. כל המעקות שהוצבו בחלקות מושא התביעה נותנים מענה לצרכים בטיחותיים של
4 המבקרים בבית העלמין – מניעת מעידה בין מפלס למפלס וכן מניעת נפילה מגובה.
5 ב. אין דרך אחרת למנוע את חשיפת באי המקום לנפילות ומעידות אלא על ידי הצבת המעקות,
6 במיוחד במקום דוגמת בית עלמין בו קיימות לעיתים חלקות קבר פתוחות, קרקע חולית
7 ומעברים צרים.
8 ג. על פי רוב הותקנו מעקות ברחבי בית העלמין כאשר הפרש הגובה עולה על 0.5 מטר, כנדרש
9 על פי התקן, אולם אף במקומות בהם הותקנו מעקות כאשר הפרש הגובה נמוך מ-0.5 מטר,
10 הדבר ראוי והכרחי נוכח צרכים בטיחותיים.
11 ד. מעקות בטיחות בעלי מאפיינים דומים הותקנו הן בחלקות מושא התביעה הן בחלקות
12 אחרות ברחבי בתי העלמין.
13
- 14 88. המבקשים טענו בסיכומים כי אין לייחס משקל לחוות הדעת של המומחה, בין היתר
15 מהטעמים הבאים: המומחה הקדים וציין בחקירתו כי הוא הסתמך על תקן ישראלי לא
16 מתאים, בטעות, ולפי התקן הישראלי הרלוונטי, מעקה נדרש רק מקום בו הפרש הגובה הוא
17 לפחות 60 ס"מ. במקרה דנן, הוצבו גדרות גם בהפרשי גובה נמוכים יותר, ואף המומחה ציין
18 זאת בחוות הדעת; המומחה המציא תמונות שהיו אמורות להוות אסמכתאות לחוות דעתו
19 אך צולמו הרבה אחרי כתיבת חוות הדעת, במועד הסמוך למועד בו דרשו המבקשים את
20 האסמכתאות לחוות דעתו; חלק מהגדרות הוצבו במקומות בהם אין הפרשי גובה; המומחה
21 טען לעיתים כי המעקה חזק מבחינה קונסטרוקטיבית מבלי לבצע בדיקות שיתמכו במסקנה
22 אלא הגיע למסקנה זו רק על ידי כך שנשען על המעקה.
23
- 24 89. בחינת חוות דעת המומחה ביחד עם חקירתו העלתה, בין היתר, את הממצאים הבאים :
- 25 א. בפתח עדותו תיקן המומחה שתי טעויות בחוות הדעת:
- 26 1. המומחה הסתמך על תקן ישראלי 1142 שמתייחס לצורה שבה נראה מעקה במקום
27 לתקן ישראלי 2142 שמתייחס לשאלת מיקום המעקה.
28 2. המומחה ציין בחוות הדעת כי הפרש גובה של 0.5 מטר ומעלה בין מפלסים דורש מעקה,
29 ואולם לפי תקן ישראלי 2142 מדובר בהפרש גבהים של 0.6 מטר ומעלה (עמ' 137 ש'
30 29-35). כך גם לפי סעיף 2.103 לתקנות התכנון והבנייה (בקשה להיתר, תנאים ואגרות),
31 התש"ל-1970.
32 ב. המומחה ציין בעדותו כי ת"י 2142 אינו מתייחס לבית עלמין (עמ' 135 ש' 31-35) למרות
33 שבסעיף 1.4.3.1 לתקן מצוין במפורש כי הוא מתייחס ל"בתי קברות".

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 ג. יש הבדלים בין הפרשי הגובה שציין המומחה בניירות העבודה שכתב לבין הפרשים שציין
2 בחוות הדעת (עמ' 137 ש' 25-27). ניירות העבודה נתמכו בתמונות שצולמו על ידי המומחה
3 מספר ימים לפני דיון ההוכחות ולא בטרם הכנת חוות דעתו (עמ' 138 ש' 2-8; עמ' 138 ש'
4 28-29, עמ' 139 ש' 5-7).
- 5 ד. המומחה ציין בחוות הדעת כי המעקות הם קונסטרוקטיביים (מסוגלים לשאת משקלים)
6 על אף שלא ביצע בדיקות העמסה אלא באמצעות "נענועים" (עמ' 147 ש' 9-14; עמ' 148 ש'
7 6-7).
- 8
- 9 90. חרף האמור לעיל, לא מצאתי כי יש באמור לעיל כדי לבטל את חוות דעתו של המומחה או
10 לשלול את תוקפה.
- 11 כבר בחוות הדעת ציין המומחה כי "יחד עם זאת, רצוי ונהוג להתקין מעקה-מגן יציב גם
12 בהפרשי גובה קטנים מ-50 ס"מ על מנת לנקוט במשנה זהירות" (וכן ר' סעיף 87(ג) לעיל).
13 גם בעדותו העיד המומחה כי אף שהתקן מחייב התקנת גדרות כשיש הפרשי גובה של 60 ס"מ
14 ומעלה, בנסיבות מסוימות הוא בוחר להחמיר על דרישת התקן, כאשר הבטיחות מחייבת
15 זאת (עמ' 140 ש' 35-עמ' 141 ש' 1), וכי נוכח הצפיפות הקיימת בבית הקברות, מתבקש לשים
16 מעקה גם כשהפרשי הגובה נמוכים מ-60 ס"מ, ואפילו הם 25-35 ס"מ (עמ' 141 ש' 25-28,
17 עמ' 142 ש' 1-4). כן ראו דבריו הבאים:
- 18
- 19 "מדרגה זה הפרש גובה קריטי כשאתה בא בלילה להלוויה,
20 להצטופף עם אנשים, קריטי. אנשים שמצבם קשה מאוד, בוודאי
21 בלילה כשקשה לך. רוב ההלוויות של חברה קדישא הם בלילה,
22 סליחה, חלק גדול הם בלילה, בגשם, בתנאים כאלה שמדרגה אחת
23 היא סופר בטיחותית" (עמ' 130 ש' 34-35 - עמ' 131 ש' 2).
- 24
- 25 91. אני מקבל את כלל דבריו אלה של המומחה, גם בשל כך שהמבקשים בחרו שלא להגיש חוות
26 דעת מטעמם בנושא זה. כשעלו טענות המשיבה להיבטים בטיחותיים במעקות/גדרות שבבית
27 הקברות בתשובתה לבקשת האישור, וצורפה לה חוות דעת המומחה, לא הייתה מניעה כי
28 המבקשים יגישו חוות דעת נגדית מטעמם בתשובה לבקשת האישור, אך הדבר לא נעשה.
29 בהעדר חוות דעת כאמור, איני מוצא לפסול את קביעותיו המקצועיות של המומחה בדבר
30 היבטי הבטיחות, ולא אתיימר לקבוע כי אין צורך בטיחותי במעקות, או כי ניתן להחליפן
31 באמצעי בטיחות אחרים (דבר שלשמו נדרשת חוות דעת מקצועית כאמור, שלא נמצאה בפני).
32
- 33 92. עוד יש לציין כי הטענה בדבר הגדרות אינה בלב טענות המבקשים, והיא נטענה על מנת
34 להראות כי ההפליה מועצמת עקב ההפרדה בגדרות. אי קבלת הטענה אינה פוגעת בטענת

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

1 ההפליה הנובעת מעצם הקמת החלקות הייעודיות והנפרדות. כך, איש ממצהירי המבקשים
2 לא טען כי עניין הגדרות מפריע לו. כל שנטען הוא כי עצם הקבורה בחלקה הייעודית באופן
3 אוטומטי כאמור מהווה הפליה.
4

5 93. המשיבים הראו גם כי קיימים מקרים נוספים של הקמת מעקות/גדרות בין חלקות שאף
6 אחת מהן איננה ייעודית או בתוך חלקות שאינן ייעודיות בבית העלמין, גם מקום שבו הפרשי
7 הגובה היו נמוכים מ-60 ס"מ, ואף בכך יש להקחות ולהחליש את טענת המבקשים כי מטרת
8 הקמת הגדרות לא הייתה בטיחותית אלא מטרה של הפרדה בגין הפלית חברי הקבוצה, יוצאי
9 ברית המועצות, מאחרים.
10

11 94. באשר לשאלה האם המעקות שהוקמו הם קונסטרוקטיביים, והאם המומחה בדק את היותם
12 כאלה כנדרש, הרי המומחה טען כי בדיקתו הייתה מספקת, ואיני רואה מקום לבחון שאלה
13 זו במסגרת ההחלטה, שכן איננה נמנית עם השאלות שיש לבחון במסגרת תובענה זו.
14

15 95. לסיכום פרק זה, איני מוצא כי המבקשים הוכיחו די הצורך לשלב בקשת האישור את טענתם
16 בדבר הגדרות, ובמיוחד לאחר שהוגשה חוות דעת המומחה מטעם המשיבה, ולכן איני רואה
17 גם אפשרות סבירה כי השאלה בעניין זה תוכרע לטובת הקבוצה, וכך גם לגבי הסעד המבוקש
18 של הסרת המעקות/גדרות.
19

האם קיימת עילת תביעה אישית למשפחות הנפטרים מכוח חוק איסור הפליה

20
21
22 96. המבקשים טענו כי לחברי הקבוצה קמה עילת תביעה מכוח חוק איסור הפליה שכן הם אשר
23 מתייצבים בבית העלמין ומתמודדים עם העלבון, ההשפלה והביזוי. עוד נטען כי עילת
24 התביעה מכוח חוק איסור הפליה קמה להם גם בשל הפגיעה בכבוד הנפטרים, שכן בעניין
25 קסטנבאום נקבע כי כבוד המת כולל גם את כבודם של בני משפחתו.
26

27 המשיבים טענו מנגד, כי רק נפגעים ישירים מהפליה רשאים להגיש תביעה מכוח חוק איסור
28 הפליה, ומכאן שעילת התביעה קמה רק לאדם שהופלה, קרי עזבונות הנפטרים, ולא לקרובי
29 משפחתם. נטען גם כי קרובי המשפחה אינם מהווים "ניזוקים משניים" שעה שאין
30 מתקיימים המבחנים בהלכת אלסוחה לצורך ההכרה בניזוק כניזוק משני.
31 נטען גם כי היה על המבקשים להוכיח את רצון וציפיות הנפטרים על מנת לקבוע אם יש
32 בקבורה משום פגיעה, וכי המבקשים לא הגישו כל ראיה בעניין.
33

34 97. בעניין זה הדין עם המבקשים.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

1 אמנם, על פי רוב, הפליה מתבצעת כלפי אדם בשר ודם, אך בענייננו ההפליה נעשתה במתן
2 שירותי הקבורה לנפטרים במקום ציבורי, והנפגעים **הישירים** ממנה הם קרובי משפחתם,
3 הנאלצים להתמודד עם ההפליה שבקבורת יקיריהם בחלקות ייעודיות נפרדות, ועם
4 השלכותיה של ההפליה הנ"ל.
5
6 98. בע"א 4576/08 **בן-צבי נ' היס** (7.7.11) נקבע כי נפלו פגמים בקבלת הסכמת בני משפחת
7 המנוח לנתיחת גופתו, ונדונה שאלת מעמדם של בני משפחת המת וזכות התביעה שלהם.
8 בפסק הדין נקבע כי לאור המעמד המיוחד והעצמאי של בני משפחת הנפטר כקבוע בחוק
9 האנטומיה והפתולוגיה, תשי"ג-1953 (להלן: "**חוק האנטומיה**"), והחובה להתחשב ברצונם,
10 הפרת הוראות חוק האנטומיה בכך שנערכה נתיחה שלאחר המוות ללא הסכמתם, מקימה
11 עוולה של הפרת חובה חקוקה.
12 בד בבד, נדונה בפסק הדין השאלה אם הפרת חוק האנטומיה מקימה לבני המשפחה זכות
13 תביעה ישירה גם בגין פגיעה באוטונומיה או בגין פגיעה בזכות לכבוד של המת עצמו, והמענה
14 לכך היה חיובי.
15 תחילה נקבע כי לעיזבון אין זכות תביעה בגין פגיעות אלה, שכן לפי הוראות סעיף 1 לחוק
16 הכשרות המשפטית והאפורטרופסות, תשכ"ב-1962 "**אדם שנפטר אינו כשר לקבל עוד זכויות**
17 **ולכאורה, פגיעה שנגרמת לאחר המוות אינה מזכה את הנפטר בזכות תביעה. בהיעדר זכות**
18 **לנפטר – אין הוא יכול להעביר זכות כלשהי ליורשיו**".
19 בהמשך נקבע כי "**הפסיקה הישראלית קבעה לא אחת כי גם הזכות לכבוד עומדת לאדם**
20 **לאחר מותו**", וכי כבודו של המת כולל בחובו גם את כבודם של בני משפחתו.
21 לאחר מכן נקבע כי הזכות לכבוד המת משקפת את ההיבטים של "**רצון הנפטר בחייו להיות**
22 **זכאי לכבוד לאחר מותו, רצון המשפחה בכיבוד זכרו של הנפטר והערך החברתי של כיבוד**
23 **המתים**", ובית המשפט הוסיף וקבע כך:

24
25 **"...אם לא תוכר הזכות לכבוד המת ככוללת גם את הזכות לכבודם**
26 **של קרובי המת – ואת אפשרותם לתבוע את מימוש הזכות הזאת –**
27 **יהיו זכויות אלה כמעט ריקות מתוכן. דומה כי מסיבה זו לא היססו**
28 **בתי המשפט, בשורה של הלכות, לקבוע כי כבוד המת הוא גם**
29 **"כבודם של יקיריו". ההכרה בכך שכבוד המת הוא גם כבודם של בני**
30 **משפחתו מובילה למסקנה כי הפגיעה בכבוד המת היא פגיעה ישירה**
31 **בבני המשפחה. פגיעה זו מזכה את המשפחה בזכות תביעה כנגד**
32 **המזיק" (סעיף 33 לפסק הדין).**
33

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

1 99. דברים אלה יפים גם לענייננו, ומביאים למסקנה כי לבני משפחתו של המנוח נגרמה פגיעה
2 ישירה ולא משנית, המקימה להם זכות תביעה, וכי הלכת אלסוחה אינה חלה בענייננו.

3
4 100. אוסיף, כי הטענה לפיה היה על המבקשים להוכיח את רצון הנפטר, נטענה לראשונה
5 בסיכומים ומשכך מהווה הרחבת חזית אסורה.

6

7

התיישנות

8

9 101. המשיבים טענו כי עילת התביעה התיישנה ביחס לנפטרים שנקברו לפני יותר משבע שנים
10 מאז הוגשה התביעה ביום 17.11.16.

11

12 מנגד טענו המבקשים כי עסקינן ב"עוולה מתמשכת", שכן העוול לחברי הקבוצה לא התמצה
13 במעמד הקבורה אלא נמשך והולך, בכך שהמשיבה הוסיפה לקבור בחלקות הנפרדות נפטרים
14 יוצאי ברית המועצות וכן בכך שהמשיבה מסרבת להסיר את הגדרות ממקומן. לפיכך,
15 לשיטתם, בענייננו חל סעיף (1)89 לפקודת הנזיקין, הקובע כי אם המעשה או המחדל נמשך
16 והולך, היום בו נולדה עילת תביעה לצורך ההתיישנות הוא היום שבו חדל המעשה או המחדל.

17

18 102. סעיף 5 לחוק ההתיישנות, התשי"ח-1958 (להלן: "חוק ההתיישנות") קובע כי:

19

"התקופה שבה מתיישנת תביעה שלא הוגשה עליה תובענה (להלן –

20

תקופת ההתיישנות) היא –

21

(1) בשאינו מקרקעין – שבע שנים".

22

23 סעיף 6 לחוק ההתיישנות קובע כי:

24

"תקופת ההתיישנות מתחילה ביום שבו נולדה עילת התובענה".

25

26 סעיף (1)89 לפקודת הנזיקין מהווה חריג למועד תחילת מניין ההתיישנות, והוא קובע כי:

27

"לענין תקופת התיישנות בתובענות על עוולות - "היום שנולדה עילת

28

התובענה" הוא אחד מאלה:

29

(1) מקום שעילת התובענה היא מעשה או מחדל – היום שבו אירע

30

אותו מעשה או מחדל; היה המעשה או המחדל נמשך והולך – היום

31

שבו חדל".

32

33 103. טל חבקין מגדיר בספרו "התיישנות" מהי עוולה נמשכת מושא סעיף (1)89 לפקודת הנזיקין:

34

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

1 "מעשה או מחדל (אשם) ייחשב לנמשך אם וכל עוד הוא מקיים את
 2 תכונת החזרה (זהות מהותית בין מאפייני האשם שמתרחשים
 3 ביחידת זמן מוקדמת לבין מאפייני האשם שמתרחשים ביחידת זמן
 4 מאוחרת לה) והרציפות (גילויי האשם צריכים להיות תכופים דיים
 5 כדי להיחשב לאשם אחד ולא לאשמים נפרדים).
 6 השאלה אימתי מתקיימים תנאים אלה – חזרה ורציפות – היא
 7 שאלה נורמטיבית הנתונה לשיקול דעתו של בית המשפט" [טל
 8 חבקין התיישנות 302-303 (2014) (להלן: "חבקין")].

9
 10 104. במקרה דנן, אין עסקינן בעוולה נמשכת. העוולה היא עצם הקבורה בחלקה הייעודית, והיא
 11 הסתיימה עם הקבורה. אמנם המשיבה נהגה במשך שנים לקבור אוטומטית את יוצאי ברית
 12 המועצות בחלקות הייעודיות הנפרדות, אלא שההתיישנות נבחנת ביחס לכל ניזוק באופן
 13 נפרד.

14
 15 105. אין עסקינן במצב בו חברי הקבוצה ביקשו מהמשיבה להעתיק את הקברים מחלקה ייעודית
 16 לחלקה שאינה ייעודית והמשיבה סירבה.
 17 בכך מובחנות הנסיבות מושא המקרה דנן מהנסיבות בעניין חכון שלהלן, שם המשיבה לא
 18 פעלה לאיתור קברים של שני ילדי התובע במשך שנים וציינה בפניו כי מקומם אינו ידוע, ורק
 19 לאחר ששכר את שירותיו של חוקר, מצא אותם [רע"א 4892/15 המועצה הדתית עכו נ' עזבון
 20 המנוח פליקס חכון ז"ל (16.8.15)]. כל עוד המשיבה שם לא פעלה לאיתור הקברים, מדובר
 21 במחדל הולך ונמשך, אשר סעיף 189(1) לפקודת הנזיקין חל בעניינו.
 22 אולם במקרה דנן העוולה של המשיבה היא בקבורה האוטומטית בחלקה הייעודית. עוולה זו
 23 הסתיימה כאמור במועד הקבורה.

24
 25 106. ודוק: ברי כי צער אותן משפחות נמשך והולך אף לאחר מועד הקבורה, אלא שיש להבחין בין
 26 נזק מתמשך לבין עוולה מתמשכת. מקום בו הנזק מתמשך, אין המשמעות בהכרח כי העוולה
 27 אף היא מתמשכת. וכפי שצוין על ידי חבקין:

28
 29 "ככלל, אשם חד פעמי שהסתיים לא ייחשב לעוולה נמשכת אף אם
 30 הנזק שגרם נמשך או שהיקפו גדל" [חבקין, בעמ' 303. ר' גם: ע"א
 31 9292/07 חברות שדמות הדרום בע"מ נ' הוועדה המקומית לתכנון
 32 ובניה "שמעונים" (6.1.10)].

33

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

1 107. ביחס לגדרות, משנקבע לעיל כי אין אפשרות סבירה שהקבוצה תזכה בטענה בעניין הגדרות,
2 וכי לא יינתן סעד של הסרתן, סירובה של המשיבה להסירן אינו מהווה עוולה מתמשכת.

3

4 108. טענת המשיבים כי עילת התביעה התיישנה ביחס לנפטרים שנקברו למעלה משבע שנים לפני
5 הגשת התביעה מתקבלת, אפוא.

6

7

אחריות אישית של המשיבים 2-3

8

9 109. המבקשים טענו כי יש להטיל אחריות אישית על המשיבים 2-3 לפי סעיף 8 לחוק איסור
10 הפליה המטיל אחריות על מנהל פעיל בתאגיד, מקום בו נעשתה עוולה לפי החוק על ידי
11 התאגיד. על מנת לזכות להגנה, על המנהלים להראות כי העוולה נעשתה שלא בידיעתם וכי
12 הם נקטו אמצעים סבירים על מנת למנוע אותה. אולם, מנהלי המשיבה הודו כי העוולה
13 נעשתה בהוראתם ולא הביעו חרטה.

14

15 המשיבים 2-3 טענו כי אין מקום להטיל עליהם אחריות אישית שכן הם פעלו בתום לב, מתוך
16 רצון להיטיב עם ציבור העולים, תוך שמירה על זכויות ורצונות יתר הנפטרים, והכל בהתאם
17 לדרישות ההלכה.

18

19 110. לפי העמדה שהוצגה על ידי המשיבים 2-3, סבורים הם עד היום כי לא היה בהתנהלות של
20 המשיבה בכל הנוגע לחלקות הייעודיות משום הפליה. המשיב 2 סבור אף כי אותה התנהלות
21 קודמת מפלה, עדיפה על פני מדיניות הקבורה החדשה.

22 אף כי יכול והמשיבים 2-3 סברו וסבורים כי אותה התנהלות של המשיבה, נכונה היא, ואינה
23 מפלה, קשה לומר כי יש לראות בכך משום תום לב שלהם, ואין לשכוח כי גם אם ההפליה
24 נעשתה מתוך כוונה שנראתה למשיבים מיטיבה עם חברי הקבוצה, אין בכך כדי לשנות את
25 התוצאה המפלה ואת האחריות בגינה.

26 מכל מקום, גם קביעה בדבר תום ליבם אינה יכולה לשלול את אחריותם של המשיבים 2-3,
27 שכן חוק איסור הפליה אינו מכיר בהגנת תום הלב, וסעיף 8 לחוק קובע כי מנהל פעיל בתאגיד
28 יהיה פטור מאחריות, רק אם יוכיח כי העוולה נעשתה שלא בידיעתו, וכי נקט באמצעים
29 סבירים בנסיבות העניין כדי למנוע את העוולה.

30 בהיותם של המשיבים 2-3 מנכ"לים של המשיבה בתקופות הרלוונטיות, ומשאין עומדת להם
31 ההגנה הקבועה בסעיף 8 לחוק איסור הפליה, קיימת אפשרות סבירה כי שאלת אחריותם
32 לפי החוק האמור תוכרע לטובת הקבוצה.

33

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

הנזק

1

2

3 111. מדובר בנזק לא ממוני בגין התחושות השליליות שנגרמו לחברי הקבוצה עקב הקבורה

4 בחלקות הייעודיות הנפרדות. המבקשים העידו כי בטקס ההלוויה הם ובני משפחותיהם

5 נוכחו לדעת כי בחלקה בה נקברו קרוביהם, קבורים רק נפטרים יוצאי ברית המועצות, ובכך

6 התלוו לאבל תחושות קשות של דחייה ניכור והשפלה (סעיף 10 לתצהיר המבקש 1, סעיף

7 לתצהיר המבקש 2) וכן עוגמת נפש (סעיף 6 לתצהיר קלרה שיכלמן שצורף לבקשת האישור).

8

9 112. המשיבים צירפו לתשובה לבקשת האישור תצהירים של מי שקרוביהם נפטרו בחלקות

10 הייעודיות והם לא חשו כל פגיעה מכך (סבטלנה ווז'ניקוב, אירנה ווז'ניקוב, גריק מזור). כן

11 העלו המשיבים טענות שונות הנוגעות לקושי בכימות הנזק.

12 כלל האמור לעיל ייבחן בשלב הבא של הדיון או אז ייקבע איזו משמעות יש ליתן לטענות

13 אלו.

14

15 113. מכל מקום, ניתן להפנות כבר עתה לת"צ (מחוזי מרכז) 8214-05-14 **מירב נ' איי.די.איי.**

16 **חברה לביטוח בע"מ** (23.8.18) (להלן: "**עניין מירב**") שם התקבלה תובענה ייצוגית שעניינה

17 בהפליה בכך שחברת הביטוח גבתה עבור שירות החלפת גלגל מגברים בלבד ולא מנשים.

18 נפסק שם כי ניתן לאמוד את הנזק הלא ממוני הנגרם כתוצאה מהפליה, וזאת בהתבסס על

19 שלושה פרמטרים: עוצמת הפגיעה בעקרון השוויון, היקף הפרקטיקה המפלה ושיקולי אשם.

20 בנסיבות המקרה שם, פסק בית המשפט מיליון ₪ עבור הנזק הלא ממוני שנגרם כתוצאה

21 מההפליה שם, והורה כי על המשיבה להעביר את הפיצוי לקרן לניהול וחלוקת כספים

22 שנפסקו כסעד, שהוקמה לפי סעיף 27 לחוק תובענות ייצוגיות.

23 אף בענייננו, מקום בו ייקבע כי על המשיבה לפצות את חברי הקבוצה בגין נזק לא ממוני,

24 תיבחן בשלב הבא השאלה, כיצד יש לקבוע את היקף הנזק באופן מיטבי, ולמי (לחברי

25 הקבוצה או לציבור) יש לשלמו.

26

27 **התנאים הנוספים הנדרשים לאישור תובענה ייצוגית**

28

29 114. לאחר שנקבע לעיל כי מתקיימים התנאים בסעיף 8(א)(1) לחוק תובענות ייצוגיות, בכל

30 הקשור לעילה שאושרה מכוח חוק איסור הפליה, נותר לבחון את התקיימות התנאים

31 הנוספים הנדרשים לאישור תובענה ייצוגית.

32

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

עילת תביעה אישית

1

2

3 115. למבקשים קיימת עילת תביעה אישית: המבקש 1 – הצהיר כי אביו עלה לארץ מברית

4 המועצות בשנת 1990, ונפטר ביום 8.7.12. נאמר לו כי לא ניתן לבחור את מקום הקבורה.

5 אביו נקבר בחלקה חח/ג בבית העלמין סגולה. המבקש 1 הצהיר כי הקבורה בחלקה הייעודית

6 הנפרדת גרמה לו ל-"תחושה קשה של דחייה, ניכור והשפלה" (סעיפים 9-10 לתצהיר).

7 המבקש 2 – הצהיר כי סבתו עלתה לארץ מברית המועצות בשנת 1990, ונקברה בחלקה

8 הייעודית הנפרדת 12/ד בבית העלמין ירקון ביום 26.5.16. עוד הצהיר כי הקבורה בחלקה

9 הנפרדת גורמת לו ולמשפחתו ל"עלבון צורב" (סעיף 10 לתצהיר).

10

11 תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין

12

13 116. המשיבה טענה כי בירור טענת המבקשים טעון בחינה קונקרטית, וכי המבקשים לא הציעו

14 מנגנון לפיו ייקבע אילו מבין חברי הקבוצה נפגעו ממעשי המשיבה וכיצד יוכח שיעור נזקם.

15

16 117. איני מוצא כי יש בטענות אלה כדי להביא למסקנה שהתובענה הייצוגית אינה הדרך היעילה

17 וההוגנת להכרעה במחלוקת. כפי שנקבע בעניין **מירב**, חוק איסור הפליה מתבסס על ההנחה

18 כי בקיומה של הפליה, על פי סעיף 3(א) לחוק, נגרם נזק בשל אותה הפליה וכי נזק זה הוא בר

19 פיצוי. בית המשפט עמד שם על הקושי בכימות הנזק שנגרם עקב הפליה במסגרת תביעה

20 ייצוגית, כשחלק מהקושי נובע מהקושי להעריך מהו היקף הציבור הרלוונטי שהיה מודע

21 להפליה וסבל ממנה נזק לא ממוני. עם זאת, נמצאה שם הדרך להשתמש במנגנונים הקבועים

22 בחוק תובענות ייצוגיות לאמוד את הנזק, ולקבוע באיזה אופן ישולם (באותו מקרה - לקרן

23 לניהול וחלוקת כספים שנפסקו כסעד לפי סעיף 27 לחוק תובענות ייצוגיות).

24 אין מניעה לכאורה כי גם בענייננו תבוצע בחינה של הנושא באותו אופן בו נעשה הדבר בעניין

25 **מירב**, ולפיכך אין לקבל את טענת המשיבה בעניין זה.

26

27 ייצוג בדרך הולמת ובתום לב

28

29 118. המשיבה לא טענה בסיכומיה לעניין זה. התרשמתי היא כי ב"כ המבקשים מייצגים כהלכה

30 את ענייני הקבוצה, ואני קובע כי מתקיימות הדרישות שבסעיפים 8(א)3 ו-8(א)4 לחוק

31 תובענות ייצוגיות, בדבר ייצוג וניהול עניינם של כלל חברי הקבוצה בדרך הולמת ובתום לב.

32

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

סיכום

1

2

3

119. מהטעמים המפורטים לעיל אני מאשר את בקשת האישור באופן חלקי כמפורט להלן:

4

5

120. **חברי הקבוצה:** "קרובי משפחתו של כל נפטר שהוא, אחד מהוריו או אחד מהורי הוריו עלו

6

לישראל ממדינות ברית המועצות לשעבר (להלן: "נפטר יוצא ברית המועצות"), אשר נקבר

7

על ידי משיבה מס' 1 בחלקה שיוחדה, כולה או חלק ממנה, לנפטרים יוצאי ברית המועצות,

8

ובכלל זה חלקות חח/ג ו-ט/א בבית העלמין סגולה וחלקות ג/1 ו-ד/12 בבית העלמין ירקון

9

בפתח תקווה בתקופה החל מיום 17.11.09 ועד מתן פסק הדין בתביעה".

10

לעניין הגדרת הקבוצה, "קרובי משפחה" הם בן זוגו של הנפטר, ילדיו, נכדיו, הורי הוריו,

11

אחיו ואחיותיו.

12

13

התובע המייצג ובאי כוחו: כמפורט בכותרת החלטה זו.

14

15

עילת התביעה בגינן מאושרת התובענה כייצוגית: הפליה על פי חוק איסור הפליה.

16

17

השאלות המשותפות לקבוצה: האם מדיניות המשיבה בקבורת הנפטרים יוצאי ברית

18

המועצות בחלקות הייעודיות הנפרדות בלא לברר את רצון המשפחה מהווה הפליה אסורה

19

לפי חוק איסור הפליה; האם הפליה זו מקנה לחברי הקבוצה סעד כספי או אחר כלשהו.

20

21

הסעדים הנתבעים: הטלת איסור על המשיבה להקצות לנפטרים יוצאי ברית המועצות

22

חלקות נפרדות בבתי העלמין שבניהולה; הטלת איסור על המשיבה לבצע קבורה של נפטרים

23

יוצאי ברית המועצות, לרבות קביעת מקום הקבר, בחלקות שיוחדו לכך או בכל דרך שיש בה

24

הפרדה מאחרים; חיוב המשיבה לבצע קבורה של נפטרים יוצאי ברית המועצות, כפי

25

שנקברים נפטרים אחרים, ללא התחשבות בארץ מוצאם (וכל אלו בתנאי שתהיה התחייבות

26

של המשפחות לא לחקוק תמונה על המצבה בחלקה שאינה ייעודית); פיצוי כספי בגין נזקים

27

לא ממוניים בשל תחושות שליליות שנגרמו לחברי הקבוצה כתוצאה מהקבורה בחלקות

28

הייעודיות הנפרדות. באשר למשיבים 2-3, השתתף הפיצוי הכספי לפי תקופות כהונותיהם

29

כמנכ"לי המשיבה.

30

31

121. המשיבה תפרסם מודעה בדבר אישור התובענה הייצוגית בנוסח מוסכם על הצדדים שיובא

32

לאישורי תוך 10 ימים. המשיבה תישא בעלות פרסום המודעה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"צ 40693-11-16 אברוקין ואח' נ' חברת קדישא (גחש"א) פתח תקווה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 נוסח המודעה יכלול את הפרטים הנדרשים על פי סעיף 14(א) לחוק תובענות ייצוגיות, וכן
2 ציון זכותו של כל חבר בקבוצה לצאת מהקבוצה לפי סעיף 11 לחוק הנ"ל.
3 המודעה תפורסם בשניים מארבעת העיתונים היומיים הנפוצים ביותר בישראל, ובמקומון
4 הנפוץ ביותר באזור פתח תקווה.
5 גודל הפרסום יעלה בלפחות 20% על הקבוע בתקנות הגנת הצרכן (האותיות בחוזה אחיד
6 ובתנאי הכלול במידע אחר המיועד לצרכן), תשנ"ה-1995.
7
8 סמוך לאחר פרסום המודעה, תעביר המשיבה עותק המודעה ליועץ המשפטי לממשלה,
9 ולמנהל בתי המשפט.
10
11 122. נוכח העובדה שבקשת האישור אושרה ברובה אך לא במלואה, יגישו המבקשים תוך 15 יום
12 כתב תביעה מתוקן, בהתאם לתוכנה של החלטה זו. כתב הגנה יוגש תוך 45 יום לאחר מכן.
13 המבקשים יהיו רשאים להגיש כתב תשובה תוך 14 יום לאחר מכן.
14
15 123. בהתאם לסמכותי לפי סעיף 23 לחוק תובענות ייצוגיות אני מחייב את המשיבים לשלם את
16 שכר טרחת באי הכוח המייצגים בסך 25,000 ₪ בגין טיפולם בבקשת האישור.
17
18 124. קדם משפט נקבע ליום 25.11.21 בשעה 09:00.
19
20 ניתנה היום, י"ד תמוז תשפ"א, 24 יוני 2021, בהעדר הצדדים.
21

יחזקאל קינר, שופט

22
23